

Internetconsultatie wijzigingsbesluit vrijstelling Nt2 en omkeerregeling

Reacties ROC van Twente

Hieronder staan de reacties op het wijzigingsbesluit van een aantal geledingen van ROC van Twente. Naast de beleidsmatige invalshoek/reactie hebben we binnen ROC van Twente de examencommissies, de projectleider Taal en rekenen en docenten van de ROC-brede kenniskring Taal geconsulteerd.

Perspectief beleidsadviseurs Onderwijs en Examinering

Omkeerregeling

Het wijzigingsbesluit hanteert met betrekking tot de omkeerregeling het uitgangspunt dat het vak Nederlands afsluiten op referentieniveau 2F voldoende is als kwalificatie- en diploma-eis, mits een moderne vreemde taal daarnaast op een hoger dan voorgeschreven niveau wordt afgesloten. Wij zien een aantal bezwaren in de uitvoering van de regeling zoals deze nu is opgesteld:

1. In de toelichting wordt onder andere gerefereerd aan de aantrekkelijkheid van Engelstalige mbo-opleidingen voor buitenlandse studenten. Het besluit voorziet echter in een omkeerregeling (zie artikel 3.c lid 2) die ook van toepassing wordt verklaard voor reguliere mbo-opleidingen. Mede op grond van discussies en verkenningen wordt gesteld dat er met deze wijziging alsnog sprake is van voldoende taalvaardigheid om te kunnen deelnemen aan de samenleving.
2. Onder deelnemen aan de samenleving verstaan we ook de arbeidsparticipatie. Er is onvoldoende rekening gehouden met de positie op en eisen van de (regionale) arbeidsmarkt. Daar waar het besluit deels gebaseerd is op de stelling dat Nederlands 2F voldoende beheersing van de Nederlandse veronderstelt om goed te kunnen deelnemen aan de samenleving, wordt daarbij voorbij gegaan aan taalvaardigheid als voorwaarde voor economische participatie. Een belangrijk deel van de niveau 4 studenten in het mbo, waarvoor deze regeling is opgesteld, doet na de opleiding zijn intrede in het (regionale) bedrijfsleven. Daar waar grote, internationaal opererende bedrijven wellicht Engels of Duits als voertaal hebben, geldt dit veelal niet voor het MKB. Daar is beheersing van het Nederlands op niveau 3F voor middenkader- of specialistenfuncties relevant en gewenst. Het regionale bedrijfsleven dat bediend wordt door ROC van Twente bestaat voor het overgrote deel uit MKB-bedrijven. Het wijzigingsbesluit laat geen ruimte tot regionale afwijking. Dit staat haaks op de opdracht van ROC's zorg te dragen voor een arbeidsmarktrelevant aanbod waarbij naast de studierichting ook het niveau van belang is.
3. Er is sprake van discriminatie van studenten die niet tot de gedefinieerde doelgroep behoren. Als sociale en economische participatie voldoende geborgd is op mbo niveau 4 met Nederlands 2F voor studenten met een internationale achtergrond, dan zou deze redenering ook moeten opgaan voor autochtone studenten met Nederlands als moedertaal. Ook zij zouden in de gelegenheid gesteld moeten worden Nederlands op 2F af te sluiten als zij daar tegenover kunnen stellen op een hoger niveau een moderne vreemde taal te beheersen. De in de toelichting aangehaalde 'meerwaarde van internationalisering' en bijpassende aandacht voor moderne vreemde talen in het onderwijsaanbod, heeft immers getuige het internationaliseringsbeleid in het mbo ook betrekking op studenten met een Nederlandse achtergrond.

4. Onevenredige onderzoeksplicht examencommissie taalvaardigheid student
Één van de voorwaarden waaraan een student moet voldoen om een beroep te kunnen doen op de omkeerregeling, is het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal (art. 3c lid 2). De onderzoeksplicht hiervan wordt bij de examencommissie neergelegd. Examencommissies hebben echter een nadrukkelijk borgende taak in de wetgeving. Deze zorg zou dan ook niet bij de examencommissie moeten liggen, maar bij de student die een beroep doet op de regeling. Deze zou – in samenspraak met zijn taaldocent/het onderwijsteam – een taalcapaciteitentest kunnen aanvragen en het resultaat daarvan bij zijn verzoek voegen. De vraag daarbij is wat de meerwaarde van een toets-van-onvermogen is, omdat deze eenvoudig te manipuleren is: doel is immers om aan te tonen dat iemand iets níet beheerst.
5. Onduidelijkheid over slaag-/zakregeling
Als Nederlands 2F voor een beperkte groep studenten de norm wordt op mbo niveau 4, is de slaag-/zakregeling voor hen dan nog passend, kijkend naar de gewenste sociale en economische taalvaardigheid? Een voldoende of 6 als minimum vereiste om op niveau 4 Nederlands af te sluiten met 2F lijkt op zijn plaats. Theoretisch kan een student immers nu met én een onvoldoende examenresultaat voor Nederlands 2F én een onvoldoende resultaat voor een MVT op hoger niveau tóch slagen. Voorbeeld:
Student sluit Nederlands 2F af met een 5, Engels op niveau B1/A2 met een 6, en doet het keuzedeel Duits B1/B2 ter compensatie van zijn lagere Nederlandse taalniveau en sluit dit af met een 5. Er wordt voldaan aan de 5-6 regeling, waarbij de student én NL 2F niet beheerst én Duits op een hoger niveau niet.

Perspectief examencommissies

Uit de reacties van de examencommissies komen vergelijkbare geluiden naar voren als hiervoor genoemd. Er zijn echter ook nog enkele aanvullende opmerkingen/vragen:

1. Voor wat betreft de vrijstelling: In de opsomming van criteria voor het verlenen van een vrijstelling voor Nt2-studenten, is één ervan dat student “de Nederlandse taal onvoldoende beheerst”. Dit criterium zorgt voor onduidelijkheid, wat wordt namelijk bedoeld met onvoldoende beheerst en wat is in dat geval de waarde van het staatsexamen Nederlands als tweede taal programma I of II? Is het daarom noodzakelijk om dit criterium op te nemen in de opsomming?
2. Het staatsexamen Nt2 bestaat uit vier onderdelen (Lezen, Luisteren, Spreken en Schrijven), terwijl in het mbo onderdeel Nederlandse taal IE en CE bestaat uit een extra onderdeel, namelijk gesprekken voeren. Dit is een wezenlijke aanvulling op het staatsexamen. Daar studenten – zo blijkt uit ervaring – het voeren van gesprekken als moeilijk doch noodzakelijk ervaren. Dit vraagt namelijk om aanpassend vermogen, improvisatie, houding, etc. Een vrijstelling voor Nt2-studenten die na hun opleiding op zoek gaan naar een baan in de regio, is in onze optiek niet gerechtvaardigd omdat het essentieel geacht wordt voor de economische participatie dat deze vaardigheid beheerst wordt.
3. De consequentie van de omkeerregeling is dat studenten die compenseren voor Nederlands middels een hoger niveau Engels of Duits, problemen kunnen ondervinden in het volgen van o.a. de praktijk- en theorievakken. Het onderwijsmateriaal is namelijk vaak wel in het Nederlands, wat ervoor zorgt dat begrijpend lezen ook een belangrijk onderdeel vormt. Het is daarom vanuit

didactisch oogpunt twijfelachtig of Nederlands op referentiekader 2F voldoende is voor mbo-4 studenten om het onderwijs goed te volgen.

4. Een aanvullende opmerking is dat voor een aantal opleidingen beheersing van de Nederlandse taal op niveau 3F cruciaal is. Denk hierbij onder andere aan de mbo-4 opleidingen zoals *Gespecialiseerd pedagogisch medewerker kinderopvang* en *mbo-verpleegkunde*. Zonder voldoende beheersing van de Nederlandse taal is een baan in deze regio voor dergelijke beroepen bijzonder moeilijk. Een aanvulling op de wet waarin staat het belang van beheersing Nederlandse taal op 3F voor het beroep meeweegt in de beslissing van de examencommissie, zou hiervoor een mogelijke oplossing zijn.

Perspectief projectleider Taal en rekenen

D (p 3)

Artikel 24 komt te luiden:

Artikel 24 Oude certificaten met resultaat voldoende

Een certificaat, behaald voor 1 januari 2021, met een voldoende resultaat wordt gelijkgesteld aan een certificaat met als resultaat het cijfer 6.

Reactie: Taal moet onderhouden worden. Het is raadzaam om ook naar de beheersing van verschillende deelvaardigheden te kijken en hun relevantie voor het te volgen onderwijs / maatschappelijke of professionele doel. Een advies toevoegen op basis van recente portfoliovorming draagt bij aan een realistisch verwachtingenmanagement.

P 6 laatste alinea, midden

Hiermee wordt geborgd dat alle studenten aan het einde van het mbo tenminste voldoende taalvaardigheid hebben om goed deel te kunnen nemen aan de samenleving, en tegelijkertijd wordt daarmee voorkomen dat zij het mbo laaggeletterd verlaten.

Reactie: Dat is de vraag. Maar binnen de geldende aannames t.a.v. de waarde van de referentieniveaus in het algemeen zal dit kloppen. Wettelijke borging is echter niet per definitie synoniem aan kwaliteitsborging. Laaggeletterdheid is een complex fenomeen dat bredere aandacht van het onderwijs vereist dan een (deel-)cijfer op de eindlijst.

Nota van toelichting (va p.5)

In het mbo geldt voor Nederlandse taal in de entree-, basisberoeps- (hierna: niveau 2) en de vakopleiding (hierna: niveau 3) referentieniveau 2F als eis, met uitzondering van het onderdeel fictionele, narratieve en literaire teksten. Voor de middenkader- en specialistenopleiding (hierna: niveau 4) is dat referentieniveau 3F, met uitzondering van datzelfde onderdeel. Mbo-studenten in de entree-opleiding sluiten het examenonderdeel Nederlandse taal af met uitsluitend een instellingsexamen en alleen voor hen geldt dat de hoogte van het behaalde resultaat niet meetelt bij het nemen van het diplomabesluit. Studenten op niveau 2 en 3 moeten tenminste het eindcijfer 5 halen voor Nederlandse taal om te kunnen slagen. Voor studenten op niveau 4 geldt dat zij tenminste een 5 als eindcijfer moeten hebben voor één van de generieke examenonderdelen Nederlandse taal en Engels. Voor het andere onderdeel moet dan tenminste het eindcijfer 6 zijn behaald om te kunnen slagen voor de opleiding. Bij deze drie niveaus omvat het onderdeel Nederlandse taal ook een centraal examen.

Met de **omkeerregeling** wordt hier het volgende aan toegevoegd: Mbo-studenten van niveau 4 die voldoen aan de voorwaarden van het nieuwe artikel 3c, tweede lid (de voorwaarden komen overeen met artikel 12a) van het Ekb WEB **krijgen de mogelijkheid om Nederlandse taal op referentieniveau 2F af te sluiten in plaats van op referentieniveau 3F**, mits zij daar tegenover stellen dat zij Engels of Duits op niveau B1/B2 van het Europees Referentiekader voor moderne, vreemde talen (ERK) afsluiten.

Reactie: Verstandig en terecht besluit t.a.v. deze groep. Ik zie echter een risico in de smalle benadering vanuit de slaag-/zakregeling t.a.v. het schoolvak Nederlands. Ook met Staatsexamen B1 of B2 hebben deze studenten extra steun nodig om het onderwijs (de instructie-/schooltaal) op het betreffende niveau (een niveau 4-opleiding) te kunnen volgen. Het is een stap op weg om inclusie van deze groep te bevorderen, maar het kan niet de enige stap zijn. Het beleid dat ROC van Twente hierop formuleert, zou een logisch onderdeel /gevolg moeten zijn van het taalbeleid dat het roc/ het college / de opleiding voert.

4. Gevolgen voor instellingen mbo

Voor instellingen betekent deze wijziging dat zij beleid moeten formuleren waar het gaat om het verlenen van de vrijstelling voor het generieke examenonderdeel Nederlandse taal voor studenten die Staatsexamen Nt2 hebben gedaan, en om in aanmerking te komen voor de omkeerregeling. Dit beleid moet passend zijn bij de opleiding en de studenten, duidelijk gecommuniceerd worden en de instelling moet consequent zijn in de uitvoering ervan. De instelling is verplicht, bij een verzoek van een student tot verlening van een vrijstelling of toepassing van de omkeerregeling, te onderzoeken of een student voldoet aan de gestelde voorwaarden voor vrijstelling of de omkeerregeling.

Reactie: Een mooie kans voor examencommissies om docenten Nederlands te betrekken bij beleidsvorming en de mogelijkheden van formatieve werkwijzen te verkennen

Perspectief ROC-brede kenniskring Taal

Docent 1 (op persoonlijke titel)

-Voor de koppeling naar de praktijk is het denk ik voor docenten en studenten fijn dat er op basis van de gegevens een protocol is waarin de regels en stappen concreet en simpel worden beschreven. De nodige informatie voor de desbetreffende studenten en begeleiders moet duidelijk zijn en makkelijk te vinden.

-Nadeel: taalniveau van studenten blijft laag. Welke ondersteuning en hulpmiddelen zijn er voor de doelgroep? Is het van deze tijd? Kunnen de studenten meer betrokken worden/meer eigenaar worden over het verbeteren van hun taalniveau?

-Voordeel: mogelijkheid deelname opleiding.

Docent 2 (op persoonlijke titel)

Op persoonlijke titel. Lees ook zij waar hij staat. Ik zie bezwaren. De boeken waar wij uit werken voor de opleiding zijn in het Nederlands. Ook al zou een niveau 4-student op 2F examineren met een voldoende voor Engels, dan nog begrijpt hij door het lagere taalniveau de teksten van de boeken niet. Hij slaagt dan wellicht voor Nederlands, maar hoe zit dat voor de rest van de opleiding waar ook de examens in het Nederlands zijn? Begrijpt hij die dan wel? Die zijn immers niet op 2F-niveau.

Daarnaast vind ik het redelijk oneerlijk naar studenten met bijvoorbeeld dyslexie. Die kunnen hartstikke goed zijn in hun vak, maar slecht in Nederlands. Kijk ik naar studenten bij de bijles, dan valt het op dat degenen die nog geen zes jaar in Nederland zijn goed kunnen zijn in Nederlands. Die kunnen op 3F examineren. Het zijn m.i. uitzonderingen die dit niet redden, bijvoorbeeld mensen die echt beter zijn in exacte vakken. Slechts één keer meegemaakt. Op het moment hebben we daar ook mogelijkheden voor door te slagen met een 6 voor Engels en een 5 voor Nederlands. Met betrekking tot de doorstroom naar het hbo zie ik geen voordelen. Hbo is nog niet in het Engels, dus ook daar zal de student zijn vakken in het Nederlands krijgen. Kortom: ik ben het niet eens met de omkeerregeling.

Docent 3 en 4

Wij (2 docenten niv.4 opleiding) zijn geen voorstander van dit voorstel om allochtone studenten Nederlands op niveau 2F af te laten ronden.

Vanuit onze opleiding hebben we hier geen ervaring mee. Een student heeft een bepaald kennisniveau nodig om niveau 4 te kunnen behalen. Hier hoort ook Nederlands bij!

In het verleden heb ik gewerkt met allochtone nieuwkomers. Mijn ervaring is dat gemotiveerde studenten, met een gemiddelde/hoge intelligentie, niveau 3F ook aankunnen.

Hoogachtend,

Dr. Paulo (P.B.F. Moekotte)

Dienst Onderwijs en Kwaliteitszorg – ROC van Twente